

VENDIM

Nr. 321, datë 15.5.2019

PËR FINANCIMIN E PROJEKTIT “DIASPORA SHKENCORE SI NJË FAKTOR NDRYSHIMI NË PROCESIN E INTEGRIMIT EVROPIAN TË SHQIPËRISË” DHE ZBATIMIN E TIJ NGA FONDI SHQIPTAR PËR ZHVILLIMIN E DIASPORËS

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të neneve 5 e 45, të ligjit nr. 9936, datë 26.6.2008, “Për menaxhimin e sistemit buxhetor në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar, të nenit 13, të ligjit nr. 99/2018, “Për buxhetin e vitit 2019”, dhe të shkronjës “b”, të pikës 1, të nenit 7, të ligjit nr. 32/2018, “Për Fondin Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës”, me propozimin e ministrit të Shtetit për Diasporën, Këshilli i Ministrave

VENDOSI:

1. Financimin e projektit “Diaspora shkencore si një faktor ndryshimi në procesin e integrimit evropian të Shqipërisë”, me kohëzgjatje 30 (tridhjetë) muaj, me fond total prej 40 984 477 (dyzet milionë e nëntëqind e tetëdhjetë e katër mijë e katërqind e shtatëdhjetë e shtatë) lekësh, sipas dokumentit bashkëlidhur këtij vendimi.

2. Për vitin 2019, për kryerjen e studimit të projektit “Diaspora shkencore si një faktor ndryshimi në procesin e integrimit evropian të Shqipërisë”, Fondit Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës i shtohet fondi prej 4 214 895 (katër milionë e dyqind e katërmbydhjetë mijë e tetëqind e nëntëdhjetë e pesë) lekësh.

3. Fondi i parashikuar në pikën 2, të këtij vendimi, përballohet nga fondi rezervë i buxhetit të shtetit për vitin 2019.

4. Fondet për vitet 2020 e 2021, për projektin bashkëlidhur këtij vendimi, parashikohen në planin buxhetor afatmesëm të Fondit Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës, për vitet 2020-2022.

5. Projekti “Diaspora shkencore si një faktor ndryshimi në procesin e integrimit evropian të Shqipërisë”, bashkëlidhur këtij vendimi, do të zbatohet nga Fondi Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës.

6. Ngarkohen Ministria e Financave dhe Ekonomisë, ministri i Shtetit për Diasporën dhe Fondi Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës për zbatimin e këtij vendimi.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

ZËVENDËSKRYEMINISTËR

Erion Braçe

Titulli i projektit

“Diaspora Shkencore si një faktor ndryshimi në Procesin e Integrimit European të Shqipërisë”

Metodologjia e zbatimit: Bashkëpunim ndërmjet Qeverisë, Diasporës dhe Akademisë

Emigracioni është konsideruar vazhdimisht nga shqiptarët si një nga mundësitë kryesore për të përmirësuar gjendjen e tyre ekonomike, dhe jo vetëm. Pas luftës së dytë botërore qeveria e re ndoqi politika gradualisht të ashpra për reduktimin dhe eliminimin e këtij fenomeni. Por, në fillim të viteve ‘90 fenomeni u rikthye dhe një pjesë e madhe e popullsisë së vendit emigroi. Kështu në periudhën 1991 - 1992 emigruan rreth 10% e popullsisë së vendit, ose rreth 300.000 shqiptarë të cilët iu bashkuan diasporës shqiptare, e cila fillesat i ka me valën e madhe emigratore në shekullin e XV, pas pushtimit të vendit nga osmanët (Kjo valë çoi në krijimin e komunitetit arbëresh në Itali). Sot, diaspora shqiptare shtrihet në shtetet evropiane, Kanada, Australi dhe në Afrikë. Organizata dhe institucione të ndryshme vendase dhe ndërkombëtare janë përpjekur vazhdimisht të analizojnë faktorët që kanë ndikuar në emigrim, por mbetet ende një sfidë studimi i faktorëve të cilët mund të lehtësojnë dhe nxisin angazhimin dhe kontributin e Diasporës në atdhe.

Diaspora rrallë herë përfshihet ose merret në konsideratë në hartimin e politikave ose në proceset vendimmarrëse. Si rrjedhojë, kapitali intelektual i vlefshëm dhe kontributi i mundshëm i diasporës, që mund të ndihmojë në adresimin e sfidave të vendit ose në promovimin e Shqipërisë në nivel global, mbetet kryesisht i pashfrytëzuar.

Në vitin 2004, Shqipëria miratoi “Strategjinë Kombëtare të Migracionit 2005–2010” për menaxhimin e migrimit në mënyrë sa më efikase. Ai ishte dokumenti i parë, që provoi të përfshijë interesat e shqiptarëve brenda dhe jashtë vendit në profilin e një politike shtetërore. Strategjia e parë shqiptare për migrimin e vitit 2004 kërkonte, që Shqipëria të konsiderohej vend i aftë për menaxhimin e rrjedhave të migrimit. Pavarësisht dëshirës, synimi kishte pak të bënte me zhvillimin ekonomik të vendit. Në vitin 2018 u miratua rishtazi “Strategjia Kombëtare e Diasporës 2018–2024 dhe Plani i Veprimit” një aset për zhvillimin e Shqipërisë dhe për të rivendosur lidhjet me diasporën në mënyrë institucionale. Strategjia nxit zhvillimin e politikave shtetërore për përfshirjen dhe kontributin e komuniteteve shqiptare jashtë vendit në zhvillimin socio- ekonomik dhe politik të Shqipërisë.

Në kuadër të kësaj Strategjie janë ngritur tre institucione për Diasporën: Agjencia Kombëtare e Diasporës, Fondi Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës dhe Qendra e Botimeve të Diasporës.

Qëllimi i përgjithshëm i projektit është “Angazhimi i Diasporës shkencore shqiptare dhe profesionistëve të kualifikuar, përmes zbatimit të strategjive, me qëllim gjenerimin e transformimeve ekonomike dhe sociale në Shqipëri”.

Me anë të realizimit të punës kërkimore të këtij projekti synohet që të identifikohet një model i sjelljes së Diasporës shkencore dhe asaj të kualifikuar, duke i adresuar gjetjet në funksion të politikave sa më efektive për rritjen e kontributit të tyre në atdhe.

Koordinimi dhe angazhimi më i plotë dhe rritja e efikasitetit të diasporës shkencore shqiptare përbën një mekanizëm kyç në krijimin e një marrëdhënie më të ngushtë të saj me institucionet kërkimore dhe akademike dhe aktivitetin/kërkimin shkencor.

Titulli i projektit: “Diaspora si një faktor ndryshimi në procesin e Integritimit Europian të Shqipërisë”

1.1. Përmbledhje e projektit

Objektivi i Përgjithshëm	<i>“Angazhimi i Diasporës shkencore shqiptare dhe profesionistëve të kualifikuar, përmes zbatimit të strategjive, me qëllim gjenerimin e transformimeve ekonomike dhe sociale në Shqipëri”.</i>
Grupet e synuara¹	Diaspora shkencore shqiptare; Profesionistët e kualifikuar të diasporës; Institucionet Kërkimore; Media; Institucionet Publike; Vendimmarrësit; <i>think-tank</i> -et etj.
Përfituesit finalë²	Institucionet Publike; Sektori Privat; Organizatat e shoqërisë civile të diasporës, kërkimtarët e rinj etj.
Rezultatet e pritshme	- Shkëmbimi shkencor nëpërmjet transferimit të dijeve; - Krijimi i databazës së diasporës shkencore/profesionistëve të kualifikuar si dhe një platforme informacioni mbi fushat prioritare të zhvillimit në Shqipëri; - Krijimi i programeve mediatike dedikuar Diasporës; - Perspektiva të reja të zhvillimit përmes bashkëpunimit ndërkombëtar; - Zhvillim i qëndrueshëm; - Hapa jetikë drejt integritimit në BE.

1.2. Përshkrimi i Projektit

Pothuajse tre dekada pas fillimit të tranzicionit post-socialist, migrimi ndërkombëtar dhe pasojat e tij ekonomike, politike dhe sociale mbeten një çështje e rëndësishme në Shqipëri. Aktualisht, më shumë se 1.4 milion qytetarë shqiptarë, të barabartë me gati gjysmën e popullsisë aktuale të vendit, kanë emigruar, kryesisht në Itali dhe Greqi, dhe në një masë më të vogël në Shtetet e Bashkuara, Mbretërinë e Bashkuar dhe Gjermani.

¹ **Grupet e synuara** janë grupe/entitete që do të përfitojnë në mënyrë direkte nga projekti në nivelin e objektivit të projektit.

² **Përfituesit finalë** janë ata të cilët do të përfitojnë nga projekti në kohë afatgjatë në nivelin më të gjerë të shoqërisë ose të sektorit.

Deri më tani, Shqipëria nuk ka qenë në gjendje të përfitojë nga mundësitë e migracionit ndërkombëtar (lidhur me dërgesat e emigrantëve, kursimet dhe kthimin e emigrantëve), gjë që shpjegon edhe potencialin migrues të vazhdueshëm. Për më tepër, ky fakt thekson mundësitë e humbura, sepse kjo mund të ndodhë përsëri në të ardhmen me kapacitetet potenciale zhvillimore të diasporës shkencore shqiptare.

Angazhimi i diasporës shkencore dhe profesionistëve të kualifikuar është potencialisht shumë i rëndësishëm për rritjen ekonomike të Shqipërisë, pasi ky grup i synuar mund të rikthejë kapitalin financiar, përvojën e punës të fituar jashtë dhe idetë e reja.

Në vitin 2010 dhe 2011, sipas statistikave të Bankës Botërore, rreth 31.3 për qind e personave me arsim të lartë në Shqipëri mendohej të ishin emigrantë.

Në këtë kontekst, nevojitet njohja e rëndësisë së njohurive për zhvillim, vlerës së bashkëpunimit ndërkombëtar dhe konsiderimit të diasporës shkencore shqiptare/profesionistëve të kualifikuar që jetojnë dhe punojnë në diasporë si një aktor relevant.

Ndërsa globalizimi dhe përparimet teknologjike kanë promovuar mënyra të reja për të kontribuar nga distanca, sfida tani është gjetja e mënyrës më të mirë për të përfshirë kapitalin njerëzor të emigruar në progresin social-ekonomik të Shqipërisë

Ekzistojnë tri grupe të mëdha në fenomenin e rrjedhjes së trurit të Shqipërisë, që kanë kontribuar në krijimin dhe zgjerimin e diasporës shkencore shqiptare/profesionistëve të kualifikuar:

- Grupi i parë përfshin inxhinierë, agronomë, mësues, gjeologë, ekonomistë, mjekë dhe artistë.
- Grupi i dytë përbëhet nga pedagogë universiteti, hulumtues dhe profesionistë të tjerë, kryesisht rreth 35 vjeç, të arsimuar ose të kualifikuar në vendet e BE-së ose në SHBA.
- Grupi i tretë përbëhet nga studentë shqiptarë që studiojnë jashtë vendit.

Ky rezervuar gjithnjë në rritje i "trurit" shqiptar mund dhe duhet të mobilizohet për të mirën e zhvillimit social-ekonomik të vendit, veçanërisht nëse ekzistojnë kushte specifike.

Projekti synon të nxisë, të krijojë kushte dhe struktura të duhura, të nevojshme për diasporën, për të vepruar si ë të ndryshimit në dobi të vendit të tyre të origjinës.

Projekti synon të identifikojë diasporën shkencore, të krijojë një komunitet të dijeve, të nxisë bashkëpunimin ndërkombëtar për zhvillimin social-ekonomik në Shqipëri, bazuar në politikat e zgjerimit të Bashkimit Europian, nëpërmjet institucioneve shtetërore shqiptare, institucioneve shkencore dhe organizatave të shoqërisë civile të diasporës.

Ministri i Shtetit për Diasporën dhe institucionet përkatëse (Fondi Shqiptar i Zhvillimit për Diasporën, Agjencia Kombëtare për Diasporën dhe Qendra e Botimit për Diasporën) janë përgjegjëse/palët kyçe për komunikimin dhe trajtimin e çështjeve që prekin diasporën shqiptare, duke e konsideruar Diasporën si të zhvillimit social-ekonomik në vendin e origjinës që përfshin shkencën, teknologjinë, inovacionin, investimet dhe demokratizimin e shoqërisë shqiptare për të arritur në familjen evropiane.

Aktivitetet e parashikuara në projekt konsistojnë në zbatimin e strategjive që udhëheqin dinamikat e njohurive dhe burimeve të tjera, teknologjisë, të diasporës shkencore dhe profesionistëve të kualifikuar me qëllim të gjenerimit të transformimeve ekonomike dhe shoqërore në Shqipëri.

Përfaqësuesit e diasporës shkencore shqiptare do të përfshihen në zhvillimet ekonomike kombëtare, politikbërje dhe shkencore në Shqipëri nëpërmjet takimeve dhe pjesëmarrjes në debate ku do të kontribuojnë lidhur me këto fusha.

Rezultatet kryesore të projektit përfshijnë:

Rezultati 1. Shkëmbimi shkencor nëpërmjet transferimit të dijeve;

Rezultati 2. Organizimi i konferencës/forumeve vjetore të Diasporës;

Rezultati 3. Mbështetje në organizimin e Samitit/forumeve të Grave të Diasporës shkencore;

Rezultati 4. Publikimi i Punimeve të Diasporës Shkencore dhe Informimi nëpërmjet/ Krijimi i programeve mediatike dedikuar Diasporës Shkencore;

Rezultati 5. Faktorë dhe kapacitete suportuese drejt integrimit në BE;

Rezultati 6. Roli i Diasporës në proceset e Zhvillimit të Vendit dhe në zhvillimin e balancuar rajonal.

Aktivitetet që kontribuojnë në arritjen e rezultateve të mësipërme:

Aktiviteti 1. Fillimi i Projektit i cili do të përqendrohet në takimet me rrjetin e diasporës shkencore/profesionistëve të kualifikuar për ngritjen e vetëdijes dhe nisjen e mundësive të projektit, lançimi i tij, dhe kryerja e studimit “Diaspora Shkencore si një Ndryshimi në Procesin e Integrimit European të Shqipërisë”.

Aktiviteti 2. Organizimi i konferencës/forumeve vjetore të Diasporës Shkencore Shqiptare, ku nënkuptohet organizimi i konferencave/forumeve të Diasporës Shkencore mbi strategjitë aktuale si "Strategjia Kombëtare për Zhvillim", si dhe mbi proceset dhe kapitujt e integrimit, si dhe mbështetja e shkëmbimit të dialogut, bashkë-ndarjes së praktikave të mira dhe mësimi nga historitë e suksesit dhe sfidat. Synimi qëndron edhe në mbledhjen së bashku të studiuesve shqiptarë në Shqipëri dhe në Diasporë për të lehtësuar bashkëpunimin në drejtim të krijimit të partneriteteve dhe rrjeteve që mund të ndihmojnë në krijimin e asociimeve për aplikime të përbashkëta në programe të ndryshme.

Në këtë rast do të synohet edhe krijimi i disa bashkëpunimeve prioritare ndërmjet institucioneve shqiptare (Universitete, Institute kërkimore, Qendra të specializuara, etj.) dhe institucioneve analoge ndërkombëtare ku janë të përfshirë individë apo struktura nga diaspora shqiptare, të ndara sipas fushave kryesore në kapitujt me BE por edhe ato të teknologjisë dhe informacionit; në BE, me të ftuar nga diaspora shkencore dhe profesionale nga jashtë.

Aktiviteti 3. Mbështetje në organizimin e forumeve të Grave të Diasporës shkencore, përsëri lidhur me fushat prioritare, mbi të cilat po punohet lidhur me integrimin në BE, event në të cilin synohet të promovohen edhe një ekspozim i punimeve shkencore nga gratë e diasporës.

Aktiviteti 4. Publikimi i Punimeve dhe Hulumtimeve të Diasporës Shkencore dhe Informimi nëpërmjet kanaleve të komunikimit.

Nëpërmjet këtij aktiviteti synohet mbështetja e përgatitjes së dokumenteve strategjike politike në fusha të ndryshme, hulumtimeve të bazuara në evidenca, raporteve të monitorimit, raporteve të vlerësimit dhe informacioneve që lidhen me politikat, strategjitë, reformat specifike në funksion edhe të procesit të integrimit në BE, por edhe identifikimin e boshllëqeve, sfidave dhe praktikave të mira. Këtu do të përfshihen analiza strategjike për vlerësimin e impaktit të ikjes së trurit dhe analizimi i ndikimit të flukseve migratore (diaspora shkencore) ndërmjet rajoneve nga faktorë të ndryshëm ekonomik-social. Ky aktivitet lidhen ekspertizën e Diasporës shkencore për çështje të ndryshme, lidhur edhe me kapitujt e BE –së, në veçanti ato që kanë më shumë nevojë nga diaspora si mjedisi, siguria ushqimore, konkurrenca, etj.

Rëndësia e Projektit

Pjesëmarrja e diasporës është thelbësore për demokracinë. Sigurimi i përfshirjes së gjerë të diasporës si opinion publik kontribuon në demokratizimin e vendit, por gjithashtu konsolidon konsensusin mbarëkombëtar mbi Integrimin në BE dhe ofron një kuadër për të kanalizuar të ekspertizën dhe energjinë brenda shoqërisë shqiptare në politikbërje dhe implementim.

Shumë vende, duke përfshirë Hungarinë, Rumaninë, Poloninë, Sllovakinë, Indinë, Kinën, Korenë e Jugut, Singaporin, Tajvanin, Tunizinë, Marokun, Kiliun, Afrikën e Jugut dhe Kolumbinë, tanimë i kushtojnë më shumë vëmendje Diasporës akademike, studiuesve dhe inxhinierëve të tyre emigrantë të cilët mund të mobilizohen dhe organizohen në dobi të vendit të tyre të origjinës.

Diaspora shqiptare mund të japë një kontribut të vlefshëm dhe duhet të përfshihet në debatin publik mbi integrimin në BE, procesin e aderimit dhe reformat përkatëse. Format e tjera të bashkëpunimit përfshijnë pjesëmarrjen në projekte të përbashkëta, këshillim për qeverinë shqiptare ose sektorin privat.

Në vitin 1994 Bhagwati shkroi se vendet në zhvillim kanë ndryshuar mendësinë duke shprehur që tani të përfitojnë nga aftësitë/talentet e qytetarëve të tyre jashtë vendit³. Qasja aktuale nuk është më ajo e parandalimit të ikjes së trurit, por ajo Diasporës. Pra, nëse ekzistojnë kushte të caktuara, emigrimi i njerëzve të kualifikuar, në vend të varfërimit të vendit të origjinës, mund ta çojë atë në prosperitet, me kusht që diaspora të mund të "mobilizohet" për këtë qëllim.

Diaspora shkencore shqiptare mund të ndikojë në zhvillimin social-ekonomik të vendit në dy mënyra kryesore:

- Angazhimi i Diasporës së kualifikuar, trajnuar për shumë vite në universitete, laboratorë dhe institute kërkimore në vendet e zhvilluara të OCDE-së, do të sillte në vend aftësi dhe njohuri të reja, në gjendje për t'i dhënë një shtysë dinamike proceseve të reformave në Shqipëri, në kuadrin e Integritimit Europian.

- Bashkëpunimi me universitetet dhe institucionet kërkimore në Shqipëri për të zhvilluar jetën akademike dhe shkencore në Shqipëri.

Disa nga sektorët/fushat tematike në të cilat projekti synon të kontribuojë, mund të përmbledhen si më poshtë:

- a) Strategjia e Punës dhe Aftësive - Krijimi i mekanizmave për transferimin e dijeve nga Diaspora. Të dhënat tregojnë se niveli arsimor i diasporës është i lartë, duke treguar një potencial të konsiderueshëm në aspektin e kapitalit njerëzor dhe transferimin e dijeve.

- b) Në mënyrë të veçantë, diaspora shkencore është e interesuar të kontribuojë, duke besuar se ata mund të kenë një ndikim pozitiv në progresin e vendit, siç ishte rasti me programin *Brain Gain*. Partnerët e Diasporës transferojnë njohuritë dhe aftësitë dhe bëjnë investime të përbashkëta me aktorët e sektorit privat në Shqipëri, duke krijuar kështu vende të reja pune.

- c) Mjedisi dhe ndryshimi klimatik - Angazhimi i kapitalit njerëzor të Diasporës si një potencial për të rritur efikasitetin e burimeve energjetikë në Shqipëri.

- d) Zhvillimi i Turizmit dhe Zhvillimi Ekonomik - Diaspora mund të nxisë tregtinë dhe investimet e huaja direkte, të krijojë biznese dhe të nxisë sipërmarrjen. Kontributi ekonomik i diasporës bazohet në burimet financiare (remitancat, kursimet, investimet) dhe burimet njerëzore. Është inkurajues fakti që diaspora është e gatshme të iniciojë ose zgjerojë investimet në Shqipëri kryesisht në vendlindjet e tyre. Përsa i përket të rinjve, ata gjithashtu tregojnë interes për të kontribuar në zhvillimin e atdheut të tyre, nëpërmjet pjesëmarrjes në tregun

³ Bhagwati J., Martin P. (1976) *taxing the Brain: A Proposal*. Amsterdam: North Holland 84 Bhagwati J., Rao M. (1994) *Vive les étudiants étrangers*, *Courrier International*, 204, 29 September – 5 October.

e punës, fillimit të një biznesi, duke formuar lidhjeve të biznesit me kompani në Shqipëri dhe duke ofruar konsultime falas me kolegët dhe kompanitë në vendin e tyre.

Angazhimi i Shqiptarëve të kualifikuar nga Diaspora Shkencore mund të jetë një faktor shumë i rëndësishëm për zhvillimin social-ekonomik të Shqipërisë në përgjithësi, dhe në veçanti të universiteteve dhe institucioneve kërkimore.

Lidhje me strategjitë dhe kuadrin kombëtar dhe ndërkombëtar

Në kuadrin e lidhjes së migracionit me zhvillimin, duke përfshirë angazhimin e diasporës, kryesisht si një koncept i orientuar drejt zhvillimit, projekti ka një rëndësi të madhe për nevojat aktuale strategjike të Shqipërisë, veçanërisht, ato që lidhen me trajtimin e papunësisë së lartë dhe nxitjen e rritjes ekonomike:

- Projekti do të kontribuojë në arritjen e objektivave strategjike për Shqipërinë, siç janë përshkruar në strategjitë e shumta në mënyrë specifike në drejtim të rritjes ekonomike dhe krijimit të vendeve të punës.

- Projekti, gjithashtu, do të kontribuojë drejtpërsëdrejti në realizimin e Strategjisë kombëtare të diasporës dhe planit të saj të veprimit 2018–2024, më konkretisht, qëllimit të tij strategjik lidhur me forcimin e kapaciteteve institucionale për të lidhur migracionin me zhvillimin.

- Duke pasur parasysh ndërmarrjen aktuale të qeverisë së Shqipërisë për të zhvilluar politikën e angazhimit të diasporës, projekti në fakt do të operacionalizojë dokumentin e politikave, duke mbështetur strategjinë dhe planin e veprimit, si dhe duke zhvilluar një kuadër monitorimi dhe vlerësimi.

- Projekti është i rëndësishëm për Strategjinë e Evropës Juglindore 2020, si dhe për Agjendën e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm 2030.

Ai kontribuon në arritjen e:

OZHQ 8. “Promovimi i rritjes ekonomike afatgjatë, përfshirëse dhe të qëndrueshme, punësimit të plotë dhe produktiv dhe punës së denjë për të gjithë”.

OZHQ 9. “Ndërtimi i infrastrukturës përshtatëse, promovimi i industrializimit gjithëpërfshirës e të qëndrueshëm dhe nxitja e inovacionit”.

OZHQ 10. “Reduktimi i pabarazisë së të ardhurave brenda dhe midis vendeve”.

Ndërhyrja kontribuon në negociatat e BE-së, kapitulli 20, “Bizneset dhe politika industriale” nga pikëpamja e rritjes së konkurrencës së sektorit privat, inkurajimit të një mjedisi të favorshëm për biznesin, si dhe lehtësimin e investimeve të huaja.

2. Rëndësia e projektit kundrejt nevojave të vendit, rajonit dhe sektorëve përkatës

Nuk ka përfshirje të mjaftueshme të diasporës shkencore shqiptare/profesionistëve të kualifikuar në proceset e zhvillimit dhe vendimmarrjes në vendin e tyre të origjinës.

Nga ana tjetër ky bashkëpunim është theksuar dhe kërkuar nga BE gjatë Samiteve të Zagrebit dhe të Selanikut (Kapitulli 25 – “Shkenca” e “*acquis communautaire*”).

Duke pasur parasysh se shumë prej sfidave globale – nga problemet mjedisore tek ulja e varfërisë – kanë dimensione shkencore, kërkohet bashkëpunim midis palëve të interesuara brenda dhe jashtë Shqipërisë, të tilla si institucionet shkencore, institucionet shtetërore dhe sektori privat.

Duke pasur parasysh mosrealizimin e një kthimi përfundimtar në Shqipëri, mënyra më realiste për diasporën shkencore për të kontribuar në zhvillimin e vendit është të bashkëpunojë me universitetet dhe institucionet

shkencore. Është argumentuar se, Diaspora shkencore, si një komunitet i dijeve, kërkon, mbi të gjitha, të prodhojë njohuri të reja dhe t'i qarkullojë ato në dobi të vendit të origjinës.

Diaspora shkencore konsiderohet si i zhvillimit në vendin e origjinës. Diaspora kontribuon në gjetjen e zgjidhjeve për shumë çështje që lidhen me zhvillimin e vendit të origjinës, duke i siguruar institucionet e larta shtetërore me këshilla dhe ekspertizë të përshtatshme.

Qeveria shqiptare duhet të identifikojë dhe të lokalizojë akademikë dhe hulumtues shqiptarë në vendet e OCDE-së dhe të krijojë një databazë. Një databazë e tillë duhet të përmbajë të dhënat sociale dhe demografike të personit, gradën shkencore apo arsimore, fushën e studimit, universitetin dhe pozicionin aktual të punës. Databaza do të shërbejë për universitetet shqiptare, institucionet kërkimore, administratën publike, njësitë *think-tank*, etj., si një burim të dhënash nga i cili, përkohësisht ose për periudha afatgjata, akademikë, shkencëtarë, ekspertë që punojnë në këto vende mund të tërhiqen për në Shqipëri.

Projekti ka si qëllim të mbështesë qeverinë shqiptare, me kontributin e organizatave ndërkombëtare, të themelojë një program të veçantë, me qëllim ofrimin e mundësive financiare për universitetet dhe institucionet kërkimore për të ftuar për periudha të shkurtra kohore akademikë shqiptarë dhe hulumtues prej vendeve të OCDE-së për të kontribuar në forcimin e dialogut në procesin e reformave dhe Integritetit Europian të Shqipërisë.

2.1 Grupet e synuara dhe përfituesit finalë

Diaspora ka nevojë për strukturat e duhura që e lejojnë atë të veprojë si i ndryshimit. Ekzistojnë mundësi, në vend, të kontribuimit nga distanca. Kjo duhet të konsiderohet si një alternativë premtuese për ruajtjen dhe kthimin e kapitalit njerëzor, duke i lejuar vendit të përfitojë nga bashkëpunimi me shkencëtarët e emigruar dhe profesionistët e kualifikuar.

Diaspora shkencore shqiptare mund të veprojë si një urë dhe të lidhë njerëzit që jetojnë jashtë vendit me ato të vendit të origjinës, duke i inkurajuar ata që të kryejnë kërkime shkencore dhe të ndihmojnë në transferimin e njohurive.

Në përputhje me Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integritet 2015-2020 (SKZHI), projekti do të ofrojë kornizën strategjike për dialogun politik publik me grupet e synuara të mëposhtme dhe përfituesit finalë:

Shoqëria civile - Përfshirja e Diasporës Shkencore dhe Organizatave të Shoqërisë Civile të Diasporës si opinion publik;

Media - Përmes krijimit në Shqipëri të programeve mediatike dedikuar diasporës shkencore;

Akademia - Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Universitete, Institute kërkimore dhe Shkencore, Hulumtuesit e Rinj, *think-tanket* etj.;

Institucionet shtetërore dhe aktorët e tjerë relevantë;

Ministri i Shtetit për Diasporën, Ambasadat dhe Konsullatat si dhe institucionet e tjera publike lokale dhe kombëtare;

Spektori Privat, Dhoma e Biznesit të Diasporës, Agjencitë e Investimeve etj.

Duke kuptuar lidhjen e migracionit me zhvillimin, përmes angazhimit të Diasporës, kryesisht si një koncept i orientuar drejt zhvillimit, projekti ka një rëndësi të madhe për nevojat aktuale strategjike të Shqipërisë, veçanërisht ato që lidhen me trajtimin e papunësisë së lartë dhe nxitjen e rritjes ekonomike, luftimin e korrupsionit dhe ndikimin e debatit publik mbi reformat politike. Në këtë kontekst, projekti do të kontribuojë në arritjen e qëllimeve strategjike për Shqipërinë, siç përshkruhet në strategjitë e ndryshme.

Tabela më poshtë jep një tregues të numrit të përfituesve që do të përfshihen direkt në projekt në nivele të ndryshme.

Përfituesit finalë: Institucionet Publike; Universitetet, Njësi Kërkimore, Organizatat e Shoqërisë Civile të Diasporës, Kërkuesit e Rinj, etj..

Grupet e synuara⁴ : Diaspora Shkencore Shqiptare; Profesionistët e Kualifikuar të Diasporës; Organizatat Kërkimore; Media; Institucionet Qeveritare; Politikëbërësit; *think-tanks* etj..

Përfituesit finalë⁵ : Institucionet Publike; Universitete, Sektori Privat; Organizatat e shoqërisë civile të diasporës, Kërkimtarët e rinj etj..

Përfituesit e drejtpërdrejtë të projektit	
Diaspora	
Nr. i organizatave / rrjetet e diasporës që përfitojnë nga ndihma e projektit	40
Anëtarë të Diasporës Shkencore	50,000
administrative (duke përfshirë platformën e <i>web-it</i>)	100,000
Numri i përfaqësuesve të diasporës që përfitojnë nga Projekti	1,000,000
Numri i grave të përfshira në rrjet	100,000
Numri i profesionistëve të angazhuar në rrjet	250,000

2.2 Vlera e shtuar e projektit

Disa elementë të vlerës së shtuar të projektit konsistojnë në:

- Promovimin e partneritetit midis institucioneve: Publike–Private, njësi kërkimore–*think-tank*-e dhe Akademike;
- Forcimin e bashkëpunimit midis biznesit dhe komunitetit kërkimor të Diasporës përmes angazhimit të Diasporës shkencore shqiptare në shkencë, teknologji dhe inovacion për zhvillimin e vendit;
- Nxitjen e sipërmarrjes inovative të femrave përmes mbështetjes së iniciativave të grave të Diasporës në biznes;
- Promovimin e praktikave më të mira të angazhimit të Diasporës brenda dhe jashtë Shqipërisë.

Edhe pse nuk disponohen të dhëna të plota në lidhje me nivelin arsimor të diasporës, të dhënat e pjesshme tregojnë se niveli arsimor i diasporës është i lartë, duke krijuar një potencial të konsiderueshëm në aspektin e kapitalit njerëzor dhe të transferimit të njohurive. Shembulli i fenomenit të largimit të “trurit” drejt Kanadasë.

- Veçanërisht, pjesa e nivelit shkencor të kapitalit njerëzor të diasporës është e interesuar të kontribuojë, duke besuar se ata mund të kenë një ndikim pozitiv në progresin e vendit, siç ishte rasti me programin *Brain Gain*.

- Megjithatë, pavarësisht nga iniciativat sporadike të institucioneve, individëve dhe organizatave të diasporës, mungojnë mekanizmat e qëndrueshëm për transferimin e njohurive të diasporës për zhvillimin e vendit.

⁴ Grupet e synuara janë grupe/ entitete që do të përfitojnë në mënyrë direkte nga projekti në nivelin e objektivit të projektit.

⁵ Përfituesit finalë janë ata të cilët do të përfitojnë nga projekti në kohë afatgjatë në nivelin më të gjerë të shoqërisë ose të sektorit.

- **Ministri i Shtetit për Diasporën** është ndër aktorët kyç institucional, të mandatuar me përgjegjësinë për të drejtuar ndërveprimin me diasporën dhe, në koordinim me tre institucionet e krijuara të udhëheqë zhvillimin e politikave, strategjive dhe shërbimeve lidhur dhe për Diasporën. MSHD-ja është një aktor i fuqishëm i cili ka një forcë shtytëse në këtë fushë. Ky rol mund të përforcohet më tej, duke forcuar kapacitetin e tij njerëzor dhe organizativ, veçanërisht, të sektorit të institucioneve nën kujdesin e tij, si dhe pozicionimin e tij si institucion i frontit të parë për drejtimin e politikave, strategjive dhe koordinimin e angazhimit të diasporës në vend. Për më tepër, MSHD-ja ka mundësi të rëndësishme për të nxitur përkushtimin politik për veprimet në këtë fushë.

Kohëzgjatja e Projektit

Projekti është parashikuar të zgjasë 30 muaj. Zbatimi i aktiviteteve të Projektit “Diaspora Shkencore si një Faktor Ndryshimi në Procesin e Integrimit Europian të Shqipërisë” do të nisë në vitin 2020.

MENAXHIMI I PROJEKTIT

Menaxhimi i projektit do të bëhet Fondi Shqiptar Për Zhvillimin e Diasporës. Projekti do të implementohet nga Fondi Shqiptar për Zhvillimin e Diasporës.

FSHZHD-ja është person juridik publik i cili menaxhon projektet e financuara nga Këshilli i Ministrave ose donatorët, në përputhje me objektin e veprimtarisë së tij, sipas kushteve dhe kriterëve të parashikuara në marrëveshje përkatëse. Gjithashtu, FSHZHD-ja ka për objekt të veprimtarisë hartimin, menaxhimin, financimin, zbatimin dhe mbikëqyrjen e projekteve të lidhura me misionin e saj.

RAPORTIMI DHE BURIMET

Raportimi

Raporti narrativ dhe financiar i projektit do të bëhet në bazë vjetore.

Ky raportim do të jetë i disponueshëm pranë zyrave të FSHZHD-së për konsultim nga donatori dhe çdo institucion i interesuar për mbarëvajtjen e projektit.

Buxheti i projektit

Buxheti i përgjithshëm i Projektit arrin në 40, 984,477 (dyzet milion e nëntëqind e tetëdhjetë e katërmijë e katërqind e shtatëdhjetë e shtatë) lekë. Detajimi i tij është në file *Excel*, bashkëlidhur projekt propozimit.

FONDI SHQIPTAR PËR ZHVILLIMIN E DIASPORËS

Burimet e financimit të projektit				
Buxheti për projektin "Diaspora dhe kapacitetet në kërkimin shkencor"				
30 muaj (Total projekti)				
Kosto	Njësi	Nr. i njësjëve	Norma e njësisë (në lekë)	TOTAL Kosto projekti
3. Aktivitete të projektit				
3.1 Aktiviteti 1 - Fillimi i projektit dhe lançimi i tij				4,952,151
3.1.1 Takimet me rjetin e diasporës shkencore / profesionisteve të kualifikuar për ngritjen e vetëdijes dhe nisjen e mundësive të projektit	takime	5	287,595	1,437,973
3.1.2 Kapacitete njerëzore për studimin e projektit diaspora shkencore	njësi	1	3,514,178	3,514,178
3.2 Aktiviteti 2 - Organizimi i konferencës / forumeve vjetore të diasporës shkencore shqiptare		0		17,255,678
3.2.1 Organizimi i konferencës/forumit vjetor të diasporës shkencore shqiptare	njësi	2	5,751,893	11,503,785
3.2.2 Forume vjetore të diasporës shkencore shqiptare	njësi	4	1,437,973	5,751,893
3.3 Aktiviteti 3 - I. Mbështetje në organizimin e samitit / forumeve të grave të diasporës shkencore				9,778,218
3.3.1 Mbështetje për samitin e grave	njësi	2	4,313,920	8,627,839
3.3.2 Materiale informuese	për broshurë	6	191,730	1,150,379
3.4 Aktiviteti 4 - Publikimi i punimeve të diasporës shkencore		0		4,505,649
3.4.1 Përzgjedhja e punimeve	për dite	100	9,586	958,649
3.4.2 Redaktimi/ publikimi i punimeve	për punim	30	38,346	1,150,379
3.4.3 Hartimi dhe publikimi i raportit të progresit	për vit	2	1,006,581	2,013,162
3.4.4 Promovimi	për muaj	10	38,346	383,460
3.5 Aktiviteti 5 - Aktivitet përmbyllës	event	1	766,919	766,919
4. Totali i kostove direkte të projektit				37,258,615
5. Kostot indirekte (maksimumi 10% të totalit të kostove direkte të pranueshme të projektit)				3,725,862
6. Kostoja totale e projektit				40,984,477

Buxheti i shtetit			
2019			
Njësi	Nr. i njësjëve	Norma e njësisë (në lekë)	TOTAL Kosto projekti
			3,831,723
takime	1	317,545	317,545
takime	1	3,514,178	3,514,178
	0	0	0
njësi	0	5,751,893	0
njësi	0	1,437,973	0
		0	0
njësi	0	4,313,920	0
për broshurë	0	191,730	0
	0	0	0
për dite	0	9,586	0
për punim	0	38,346	0
për vit	0	1,006,581	0
për muaj	0	38,346	0
event	0	766,919	0
			3,831,723
			383,172
			4,214,895

Buxheti i shtetit			
2020			
Njësi	Nr. i njësjëve	Norma e njësisë (në lekë)	TOTAL Kosto projekti
			575,189
takime	2	287,595	575,189
	0		8,627,839
njësi	1	5,751,893	5,751,893
njësi	2	1,437,973	2,875,946
			5,645,901
njësi	1	5,070,712	5,070,712
për broshurë	3	191,730	575,189
	0		2,329,517
për dite	50	9,586	479,324
për punim	15	38,346	575,189
për vit	1	1,006,581	1,006,581
për muaj	7	38,346	268,422
event	0	766,919	0
			17,178,446
			1,717,845
			18,896,291

Buxheti i shtetit			
2021			
Njësi	Nr. i njësjëve	Norma e njësisë (në lekë)	TOTAL Kosto projekti
			545,238
takime	2	272,619	545,238
	0		8,627,839
njësi	1	5,751,893	5,751,893
njësi	2	1,437,973	2,875,946
			4,132,317
njësi	1	3,557,128	3,557,128
për broshurë	3	191,730	575,189
	0		2,176,133
për dite	50	9,586	479,324
për punim	15	38,346	575,189
për vit	1	1,006,581	1,006,581
për muaj	3	38,346	115,038
event	1	766,919	766,919
			16,248,446
			1,624,845
			17,873,291